

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Luxuriosorum opes. Emblema LXXIII.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

Luxuriosorum opes.
EMBLEMA LXXIII.

RVPIBVS aerijs, summiq; crepidine saxi
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanae commoditatis habent.
Sic fatuorum opibus parasiti, & scorta fruuntur.
Et nulla iustos utilitate inuant.

COMMENTARII.

I. **I**N cacumine arduo montis exprimitur arbor caprificus cum suis grossis, ad quam certatim aduolant aues, maximè vero cornices & corui. Emblematis titulum Sanctius mutat, & reponit. *Fatuorum opes.* Aut pro luxuriosis intelligi vult effusos & prodigos: & tunc alio loco censet collocandum Emblemata.

II. **H**oc ex apophthegmate Diogenis sumptum. Dicebat enim, eos, qui profusè & temerè bona deoquerent in rebus Vene-

reis, contiuijs magnificis, & id genus alijs, arboribus esse similes in montium cacumine nascentibus, quarum fructus hominibus essent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Argutà hæc Diogenis sententiã reulit in Paraphrasi Menodoti orationis *ἐπὶ τῶν τίμων* Galenus, his planè verbis: *καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης. ὁ μὲν, χρυσὰ πρόβατα καλῶν τῶν πλουσίων καὶ ἀπαιδέυτους. ὁ δὲ, τῶς ἐπὶ τῶν κρημῶν συκαῖς ἀπεκάλαν αὐτῶς.*

Bona vnde dicta. Et bona dicuntur à beando: beare, est prodesse, seu beatum facere. Hinc *Xenodendrus*, viri boni & salutaris.

Fatui. *Sic fatuorum* insipidorum, improvidorum, nulla penè mente, nulloque ingenio predictorum. Cicero 2. de Finib. Ipse negat, vt antè dixi, luxuriosorum vitam reprehendam, nisi planè fatui sint.

Parasiti. *Parasiti* scurræ vagi, homines alienæ quædam assueti, & qui omnia ventris gratia faciunt. De his commodius infra Emblemate 93.

Scortum. *Scorta* meretriculæ. Scortum apud antiquos corium vel pellem significabat: inde in aliquod sacris ac facellis scriptum, haberi Varro testatur lib. 6. de lingua Latina: Ne quid scortum adhibeatur, ne morticinum quid adsit. Quò respiciens Ouidius ita canit:

*Scortea non ulli fas est inferre sacello,
Ne violenti puris exanimata Deos.*

A scortis istis pellibus meretrices quoque scorta fuerunt appellatæ, & pelles. Nam & in Atellanis licet animaduertere, rusticos dicere, se adduxisse pro scorto pelliculam, teste Varrone, loco iam allegato. Et illud Leuit. 15. Vestem & pellem, quam habuerit, lauabit aqua: Hefychius Hierosolymitanus de meretricibus interpretatur. Vel, quod pellibus scortis pro lecto utebantur. Pierius lib. 3. 4. hieroglyph. Vel, quod vt pelliculæ subigantur, vt est apud Festum. Vnde scortum scortum Apuleio libro 1. Miscel. pro meretricie annosa, & instar pelliculæ ac corij rugosa.

Scortum scortum. *Institi qui.* *Institi.* Viros bonos. In sacris iusti dicuntur non tantum qui iustitiam, sed & qui virtutes alias omnes colunt: eaq; iustitia est, quæ in se virtutem amplectitur omnem & Plato Dialogo, qui *ipasa*, vel *πρωσοφλας* inscribitur, virtutes morales vno iustitiæ nomine complecti videtur. Tullius 1. Offic. Iustitiæ inest splendor virtutis maximus, ex qua boni viri nominantur, cuius primum munus est, ne cui noceat; deinde vt communibus pro communibus utatur, priuatis vt suis. Idem in 2. Iustitia, ex qua boni viri appellantur, iustitia quedam res multitudini videtur. Refere possis huc quæ disputat *περι νόμου* Dion Sophista, & Aristoteles 5. de moribus ad Nicomachum.

IV. ILLVD hoc loco exprimitur, quod vulgus crebrò vsurpat: E diuite malo ma-

le opes, & opibus bonis eos indignos esse penitus, qui ijs malè vtantur. Fit enim sepe, vt amplissima possessiones, quæ in pios vsus conuerti debuerant, in sumptus inutiles, vel etiam perniciosos & detestandos prodigantur, nulla habita iusti ac æqui ratione. Etenim pecunias, quas multo cum labore quis vnciatim vix comparasset, iuxta Archilochum, eas non raro vniuersas se mel in vnius scorti aut scurræ marsupium effundit homo ignauus, prodigus, & inutile terræ pondus. Alexander Macedo Pro-machum hominem bibacissimum, in viui certamine victorem, aurea corona donauit. M. Tigellius Hermogenes fuit adeo prodigus, vt tibicines, histriones, parasiti, gnathones, mimi, epulones, balatrones, mædici, vnguentarij, cauones, reliquiq; otiosè & perditæ vitæ homines, mortem eius lacrymis defleuerint. Horat. lib. 1. serm. Sat. 2.

*Ambubaiarum collegia, pharmacopola,
Mendici, mimi, balatrones, hoc genus omne
Mæstum ac sollicitum est cantoribus morte
Tigelli,*

Quippe benignus erat. Callias quidam fuit, qui consecrandis meretricibus vniuersum dilapidauit patrimonium. Hinc per iocum dicebatur à scortis deplumatus. Commodè se mihi affert occasio promendi de luxu id, quod alta mète clausum gero, sermonem scilicet familiarum, quem non ita pridem mecum habuit Reuerendissimus Præsul Nicolaus de Odis, vir vt doctissimus & humanissimus, ita præclarè de me meritis. Nam cum de donis & bonis naturæ incidisset mero, isq; plura eruditè (vt solet omnia) cedro digna locutus esset, ego tunc vulgari imbutus opinione sc̄ subiungo: In senium vergit natura, parca nunc in largitionibus, quæ olim profusior; vix decimo suppetit ad vsum vitæ, quibus famem pellat, & ab iniurijs cæli tectus sit; labor & sumptus grandiores sepe, nec ad mensuram prouentuum: vitis & arbor infra vorum coloni, nec comparandis rebus precium, nec cudeo huic materia sufficit; in summo mer cium omnium valor, & in monetis iniquè auctarium, non à pondere ad vnciam legem aut libellam, sed à libidine taxantiū estimatis. Non ea gratia fructibus & sapor, non ea virtus herbis & radicibus, non ea copia in volucrum & aquatiliū genere,

Alexander.

Tigellius.

Callias.

Nicolaus de Odis.

nec tam prodigi in humanos vsus propaga-
tione ferina saltus ac nemora, sicut anti-
quis saculis. I rata sit aut inuida terra ne-
cesse est, aut malè propitia sidera; torpere
illi verum grandævæ, aut impotentia hæc
ad seminandum. Verum ille subridens:
Falleris, mi Thuli, falleris, inquit; & te
vulgata ad assensum seducit opinio; non
certè me. Considera mores & luxum secu-
li huius, prodigiosus est & in timore suo,
vt Nilus in solstitio, transgressus rationis
metas & naturæ, à duplici fonte, Libidinis
& Luxus, quibus monstis saturandis vel
orbis æraria congeri nil iuuet. Vt in sexum
peccetur & diuersam speciem, vt amatori
suo cognata succumbat, vt septa religionis
perfringat incestus stuprator, adulter alie-
nos thoros violet, in raptum queratur vir-
go, pellex & vxor cohabitent, matronæ pe-
riclitentur & impuris lenonibus prædæ
sint, misceatur proles dubijs parentibus,
tor spurios & nothos omnis regio alar, no-
cturnis lamiarum conuenticulis siluæ &
montes perstrepant, Libido suadet, quæ
conglutinandis affectibus impuritatis ne-
xu, querulis hinc inde transmissis epistolis
& munusculis primò vadū tētat, conuētus
iudicit solitarios & clandestina colloquia,
ad symposia citat, voluptuarias mensas in-
struit, lauticijs adornat & scenico appa-
ratu, scurras accersit & mimos, phonascos
adhibet & psaltrias, ad Phrygios modos &
satiatiunculas prouocat, in amplexum de-
niq; propellit; & hæc omnia sua quadam
solennitate & plausu, prostituto pudore,
publicè, passim, impunè. Sumptuosa hæc
spectacula sunt, & impensis egent irritan-
do sceleris, quæ vel larga patrimonia exhau-
riant. pecunijs non parcitur, modò potiun-
dæ Veneris arrideat spes, aer & vnda con-
uehant, quod pro philtro sit, & trahat in
nassam. O infelix piscatio & capturæ mo-
dus? Ita viuitur tamen, vt totum orbem in
hoc malum coniuuasse dicas: nō tot auicu-
læ in siluis, quot meretriculæ, lenones, for-
nicarij, concubinarij, pellices, adulteræ in
urbibus, vbi mœchanrur, scortantur, venan-
tur, & lepulescos querunt in istis dume-
tis. Ah, Christianum hoc? Barbarum inter-
roga, Thracem, Turcam, Scytham, detesta-
bitur turpitudinem, ad honesti amorē so-
lius naturæ ductu, quam nos, qui de salu-

*Duo facti
li mala,
Libido &
Luxus.*

*Detesta-
tio libidi-
nis.*

tifero chrisinate & fidei dono aded gloria-
mur, melius compositus. Peculiaria quæ-
dam vitia notantur & quasi propria singu-
larum gentium, vt alia latrocinijs aut fur-
tis deditæ sint impensius, ad crapulam alie
aut fastum & inanem gloriam, ad iracun-
diam quædam & furorem proiectiores: li-
bido vniuersum mundum possidet. Et ne-
scio certè quo fato contingat, vt decretum
iudicis, aut prætoris seueritas in hoc ge-
nus flagitij minus rigida & præceps, lentè
admodum procedat, aut infra modum de-
licti: conuieretur, hæret sententia, in mora
totus processus suffragantium lenitudine.
Laudem, si in spem correctionis, patrato
crimine, non iterato & in consuetudinem
tracto: reprobem, si in scandulum & corru-
ptelam aliorum, quam in tempestiua hæc
conuientia faciliè profeminat, pestilenti
sanè & omniū maximè pernicioso Rei-
pub. contagio. Luxus adiungo, non minus
noxium & virulentum malum ciuitatibus,
prouincijs, regnis, imperijs; grassatur enim
& serpit quæ terrarum se latera porrigit.
Hunc disfluasorem honesti, & populatorē
opum, præclaris scilicet titulis & elogijs,
Poetæ insigniunt. Verè talis, sorbet, deglu-
tit, deuorat, decoquit vniuersa inexplicabili
stomacho. Regios thesauros, & talento-
rum myriades ingluuius capit, in structu-
ris, mūdo voluptate, & pastu corporis (ani-
mam vt focariam ministram habet) excess-
sus ad stuporem, supra rem & annuos cen-
sus: absūdit diæta quod mensis non red-
dat: quod animus rapitur, erumena sequi
cogitur, quidquid repositum insit. Non er-
go naturæ senium aut lassitudinem incu-
la: immensa petimus, quæ illa largiri ne-
scit; terminos suos habet, desideria nostra
infinita sūt; necessitati succurrit, ad super-
flua nos vota extendimus; benignè dispen-
sat, ingrati accipimus; dat quantum potest,
nos iniuriam interpretamur, si in medi-
copia defatigatis extrema deficiant. Illa
nos pascere ac vestire debet, fecit, ac faciet
in posterum, imperio magni Numinis,
quod præsiæct: quis ad plura importunus
vrgeat? Dignum est experiri nouercam,
vbi materna sollicitudo in nausea. Hæc ille
tanquam ex Phæbi tripode; ego tacitus in
sententiā pedibus iui, plura additurus, nisi
me Lais ad se vocasset.

Luxus.

*An natu-
ra defi-
cias.*

Tumu-